

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Правові основи медіа - комунікацій

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	06 «Журналістика»
Спеціальність	061 «Журналістика»
Освітній рівень	другий (магістерський)
Освітня програма	«Медіа-комунікації»

Вид дисципліни	базова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Завідувач кафедри
управління соціальними комунікаціями

Сергієнко В. В.

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2020

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри правового регулювання економіки

Протокол № 5 від 18 грудня 2019 р.

Розробник:

Єрофеєнко Л.В., к.ю.н., доц. кафедри правового регулювання економіки

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Вступ

Анотація навчальної дисципліни:

З поширенням нових інформаційно-комунікаційних технологій інформація стала більш доступною, а вплив медіа (мережа Internet, телебачення та газети) збільшився в кілька разів. В епоху інформаційних технологій працівники та співробітники медіа - комунікацій відіграють головну роль в наданні доступу до інформації і сприяють здійсненню громадянами контролю за діяльністю органів державної влади, а також забезпечують існування відкритого, демократичного та стабільного суспільства.

Технологічні вдосконалення в галузі телекомунікацій спричинили широке розповсюдження засобів масової інформації та інших постачальників інформації (бібліотек, архівів, Інтернету тощо), які відкрили громадянам доступ та можливість обміну колосальними обсягами інформації. Наслідком цього феномена стало прагнення громадян безперешкодно оцінювати надійність цієї інформації, реалізуючи своє право на свободу вираження та право на отримання інформації.

Навчальна дисципліна «Правові основи медіа-комунікацій» викладається з метою надання студентам знань з питань правового регулювання відносин, що виникають у сфері формування та обігу інформації в Україні, а також вивчення правових основ регулювання рекламної, видавничої, журналістської та PR діяльності, дослідження законодавства, що регулює медіа-комунікації в Україні та за кордоном, з'ясування основних принципів і тенденцій розвитку правового регулювання даної сфери.

У робочій програмі вміщено перелік лекційних та практичних занять, список основної та рекомендованої літератури.

Навчальна дисципліна "Правові основи медіа-комунікацій" є базовою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітнього ступеню "магістр" спеціальності 061 «Журналістика» для всіх форм навчання.

Мета навчальної дисципліни:

Метою дисципліни є формування у студентів компетентностей щодо системи знань із теоретичних основ, методичних підходів і практичних навичок з теорії та практики правових основ медіа-комунікацій в галузі інформаційного права, засвоєння основних положень правового регулювання інформаційних відносин, з'ясування основних прав та обов'язків учасників інформаційних відносин, усвідомлення значення та дослідження інформаційного законодавства в Україні, що регулює пошук, одержання, виробництво та поширення інформації, нерозривний зв'язок норм права з їх практичним застосуванням відповідними органами, вивчення особливостей правопорушень в інформаційному праві, інформаційної відповідальності та ін.

Головні **завдання** навчальної дисципліни полягають у розширенні кола теоретичних знань студентів у сфері медіа - комунікацій та надання інформаційних

послуг; самостійне застосування студентами положень законодавства в галузі медіа-комунікацій; аналіз змісту нових правових актів; виявлення недоліків у законодавстві, вміння їх правильно застосовувати; аналіз основних проблем правового регулювання інформаційних правовідносин. Наголос робиться на здобутті студентами узагальнених, систематизованих знань та вмінь, необхідних у їх майбутній практичній діяльності за фахом.

Предметом навчальної дисципліни - є сукупність суспільних відносин, які складаються в сфері медіа - комунікацій та надання інформаційних послуг.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні

знати:

- поняття інформації у праві, її види та особливості; роль медіа-комунікацій в сучасному інформаційному суспільстві;
- основні принципи правового регулювання інформаційних відносин в Україні, загальні засади державної інформаційної політики;
- принципи інформаційної діяльності в Україні, основні нормативно-правові акти та їх положення, якими вона регламентується;
- основні види інформаційної діяльності та загальні засади їх правового регулювання;
- засади регулювання відносин у сфері діяльності засобів масової інформації;
- принципи правового регулювання відносин щодо інформації різних правових режимів (відкритої, державної таємниці, конфіденційної інформації, комерційної таємниці, персональних даних);
- основні права та обов'язки учасників інформаційних правовідносин, зокрема права та обов'язки громадян та юридичних осіб приватного права в інформаційній сфері;
- характеристику та застосування інформаційної безпеки;
- різновиди інформаційних технологій та засоби їх забезпечення;
- правове регулювання інформаційних відносин в сфері масової інформації;
- правове регулювання рекламної діяльності;
- правове регулювання інформаційних відносин у сфері інтелектуальної власності;
- характеристику та види правопорушень в інформаційній сфері.

вміти:

- тлумачити та застосовувати чинне законодавство України, що регулює інформаційні правовідносини, інформаційну відповідальність;
- розуміти зміст нормативно-правових актів та використовувати їх на практиці;
- мати власну обґрунтовану позицію стосовно вдосконалення інформаційного законодавства, ідеї щодо вирішення проблем в сфері медіа-комунікацій та розвитку цієї галузі права в Україні;
- висловлювати власну правову позицію з використанням посилань на нормативні акти.

мати навички роботи з інформаційними правовими системами, що існують в електронному варіанті.

Курс	1м	
Семестр	2	
Кількість кредитів ECTS	4	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	20
	практичні	20
	лабораторні	-
Самостійна робота	80	
Форма підсумкового контролю	залік	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Правознавство	Дипломна робота
Міжнародне право	
Соціологія	
Філософія	

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Визначати концептуальні підходи щодо формування змісту інформаційного права, характеризувати структуру інформаційного права як правових основ медіа-комунікацій.	Здатність орієнтуватися в сутності змісту та структурі інформаційного права.
Характеризувати структуру та основні принципи інформаційних правовідносин, виокремлювати їх серед інших. Визначати поняття «інформація» та зміст права на інформацію. Класифікувати суб'єктів (учасників) інформаційних правовідносин.	Здатність характеризувати та виокремлювати серед інших-інформаційні правовідносини
Визначати види та характеристику об'єктів інформаційних правовідносин. Характеризувати види інформації за змістом та за порядком доступу. Вміти застосовувати національні та електронні інформаційні ресурси.	Здатність визначати об'єкти інформаційних правовідносин, вміти їх характеризувати за видами.
Аналізувати та застосовувати достовірність інформації. Знати та забезпечувати права та свободи на інформацію. Virізняти права та обов'язки учасників інформаційних відносин.	Здатність орієнтуватися та розмежовувати права та свободи на інформацію. Вміти забезпечувати достовірність інформації.
Визначати елементи формування основ організації (тектології) інформаційної безпеки. Характеризувати поняття та види загроз національним інтересам та національній безпеці в інформаційній сфері. Виокремлювати методи й засоби	Здатність формувати основи організації (тектології) інформаційної безпеки.

забезпечення інформаційної безпеки.	
Характеризувати правовий режим інформаційних систем, інформаційних технологій та засобів їх забезпечення. Визначати правове регулювання відносин у галузі зв'язку та телекомунікацій. Знати права та обов'язки споживачів телекомунікаційних послуг.	Вміти визначати правове регулювання відносин у галузі зв'язку і телекомунікацій
Здійснювати організацію та діяльність засобів масової інформації. Вміти застосовувати свободу масової інформації та її обмеження.	Здатність організувати діяльність засобів масової інформації завдяки свободі масової інформації та її обмеження.
Аналізувати поняття реклами та характеризувати її види Визначати особливості розміщення реклами в окремих засобах масової інформації. Знати спеціальні правила рекламування деяких товарів. Контролювати та вміти дотримуватись законодавства про рекламу.	Здатність визначати види реклами, засоби її використання.
Характеризувати правове регулювання інформаційних відносин у сфері інтелектуальної власності. Вміти розмежовувати інформаційні відносини від відносин у сфері інтелектуальної власності.	Здатність розмежовувати інформаційні відносини від відносин у сфері інтелектуальної власності.
Окреслювати визначальні риси інформаційних правопорушень. Визначати підстави виокремлення інформаційних правопорушень серед інших правопорушень. Характеризувати види інформаційних правопорушень та визначати їх юридичний склад й основні його особливості.	Здатність визначати елементи складу правопорушень у сфері інформації, вміти їх характеризувати.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Загальні положення.

Тема 1. Поняття, сутність, зміст та структура інформаційного права

Характеристика сутності та змісту інформаційного права, як правових основ медіа-комунікацій. Визначення сутності та змісту інформаційного права, як науки та як навчальної дисципліни. Концептуальні підходи щодо формування змісту та структури інформаційного права. Методологія інформаційного права. Взаємозв'язок інформаційного права з іншими галузями права та його місце серед них.

Тема 2. Загальна характеристика інформаційних правовідносин

Визначення поняття «інформація». Закріплення поняття «інформація» на законодавчому рівні. Інформаційні правовідносини: поняття та основні принципи.

Зміст права на інформацію. Конституційне закріплення права на інформацію. Суб'єкти (учасники) інформаційних правовідносин, їх класифікація. Відповідальність суб'єктів інформаційних правовідносин.

Тема 3. Об'єкти інформаційних правовідносин

Інформація як об'єкт інформаційних правовідносин. Види інформації за змістом. Види інформації за порядком доступу. Інформаційні ресурси, як об'єкти інформаційних правовідносин. Національні та електронні інформаційні ресурси. Система державного управління інформаційними ресурсами: сутність, функції, основні рівні.

Тема 4. Права та обов'язки учасників інформаційних відносин

Основні інформаційні права та свободи. Право на інформацію. Засади для обмеження інформаційних прав. Випадки прямого обмеження інформаційних прав. Види інформації з обмеженим доступом. Електронно-цифровий підпис як інститут інформаційного права.

Тема 5. Інформаційна безпека.

Поняття інформаційної безпеки. Елементи формування основ організації (текнології) інформаційної безпеки. Поняття та види загроз національним інтересам та національній безпеці в інформаційній сфері. Методи й засоби забезпечення інформаційної безпеки.

Тема 6. Інформаційні технології та засоби їх забезпечення

Правовий режим інформаційних систем, інформаційних технологій та засобів їх забезпечення. Правове регулювання відносин у галузі зв'язку та телекомунікацій. Права та обов'язки споживачів телекомунікаційних послуг. Відповідальність за порушення законодавства у сфері телекомунікацій.

Тема 7. Правове регулювання інформаційних відносин в сфері масової інформації.

Організація та діяльність засобів масової інформації як предмет правового регулювання. Законодавче регулювання діяльності суб'єктів засобів масової інформації. Свобода масової інформації та її обмеження. Засоби масової інформації як об'єкт права.

Тема 8. Правове регулювання рекламної діяльності

Поняття реклами та її види. Загальні вимоги щодо реклами. Особливості розміщення реклами в окремих засобах масової інформації. Спеціальні правила рекламування деяких товарів. Контроль за дотриманням законодавства про рекламу. Відповідальність за порушення законодавства про рекламу. Законодавство ЄС у сфері протидії недобросовісній рекламі.

Тема 9. Правове регулювання інформаційних відносин у сфері інтелектуальної власності

Характеристика основних джерел права інтелектуальної власності. Регулювання інформаційних відносин інститутом авторського права. Поняття й ознаки науково-технічної інформації, проблеми її захисту. Комерційна таємниця.

Тема 10. Правопорушення у інформаційній сфері

Визначення інформаційного правопорушення. Підстави виокремлення інформаційних правопорушень серед інших правопорушень. Характеристика видів інформаційних правопорушень. Юридичний склад правопорушення, його основні елементи. Факультативні елементи юридичного складу правопорушення. Основні особливості складу інформаційних правопорушень.

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється *протягом другого семестру* під час проведення лекційних, практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 75 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти залік – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться у формі контрольної роботи як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового заліку, відповідно до графіку навчального процесу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

вміння орієнтуватися в сутності змісту та структурі інформаційного права, здатність характеризувати та виокремлювати серед інших-інформаційні правовідносини; визначати об'єкти інформаційних правовідносин, вміти їх характеризувати за видами; орієнтуватися та розмежовувати права та свободи на інформацію. Вміти забезпечувати достовірність інформації; здатність формувати основи організації (текнології) інформаційної безпеки; вміти визначати правове регулювання відносин у галузі зв'язку і телекомунікацій; здатність організовувати діяльність засобів масової інформації завдяки свободі масової інформації та її

обмеження, вміння визначати елементи складу правопорушень у сфері інформації, вміння їх характеризувати.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію та законодавство, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних заняттях.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового заліку, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Підсумкова залікова робота охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Підсумкова залікова робота складається із 3 практичних ситуацій (одне стереотипне, одне діагностичне та одне евристичне завдання), які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Результат підсумкової залікової роботи оцінюється в балах (максимальна кількість – 25 балів), що додаються до балів за поточну успішність (мінімальна кількість балів – 35 балів) і проставляється у відповідній графі "Відомості обліку успішності".

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімумально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімумально можлива кількість балів, набраних на заліку, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час заліку (підсумкової контрольної роботи), та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

5. Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля			Лекційні заняття	Практичні заняття	Ситуаційні завд-я	Творчі завдання	Науково-дослідна робота	Письмова контрольна робота	Залік	Усього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Загальні положення	Тема 1. Поняття, сутність, зміст та структура інформаційного права	2 тиждень	1	1						2
	Тема 2. Загальна характеристика інформаційних правовідносин	4 тиждень	1	1	3					5
	Тема 3. Об'єкти інформаційних правовідносин	6 тиждень	1	2	4			5		12
	Тема 4. Права та обов'язки учасників інформаційних відносин	8 тиждень	1	2	3	6				12
	Тема 5. Інформаційна безпека. Тема 6. Інформаційні технології та засоби їх забезпечення	10 тиждень	2	1	4					7
	Тема 7. Правове регулювання інформаційних відносин в сфері масової інформації. Тема 8. Правове регулювання рекламної діяльності	12 тиждень	2	1	3			5		11
	Тема 9. Правове регулювання інформаційних відносин у сфері інтелектуальної власності	14 тиждень	1	1	3	6				11
	Тема 10. Правопорушення у інформаційній сфері	16 тиждень	1	1	3		10			15
Залік									25	25
Усього			10	10	23	12	10	10	25	100

6. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

7. Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 року // ВВР. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України, прийнятий Верховною Радою України 16.01.2003 року // ОВУ. — 2003. — № 11. — Ст. 461.
3. Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів: Закон України // ВВР. — 1997. — № 50. — Ст. 302.
4. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 р. // ВВР. — 1994. — № 16. — Ст. 93.
5. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: Закон України // ВВР. — 1992. — № 1. — Ст. 1 (із змінами, внесеними згідно із Законами № 3582-12 від 11.11.93), ВВР. — 1993. — № 46. — Ст. 427; № 70/97 — ВР від 14.02.97, ВВР. — 1997. — № 15. — Ст. 115.
6. Про інформаційні агентства: Закон України // ВВР. — 1995. — № 13. — Ст. 83.
7. Про інформацію: Закон України від 2.10.1992 р. // ВВР. — 1992. — №48. — Ст. 650.
8. Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення: Закон України // ВВР. — 1997. — № 48. — Ст. 296.
9. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 р. // ВВР. — 2003. — № 39. — Ст. 351.
10. Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21.12.1993 р. // ВВР. — 1994. — №10.
11. Про телекомунікації: Закон України від 18.11.2003 р. // ВВР. — 2004. — № 12. — Ст. 155.

Основна:

12. Баранов О.А. Інформаційне право України: стан, проблеми, перспективи / О.А. Баранов. — К. : Видавничий дім «СофтПрес», 2005. — 316 с.
13. Вступ до інформаційної культури та інформаційного права / М.Я.Швець, Р.А. Калюжний, В.М. Брижко // За ред. проф. М.Я. Швеця, проф. Калюжного Р.А. — Ужгород: ІВА, 2003. — 240 с.
14. Демкова М. Інформаційне право : стан та перспективи розвитку в Україні (з “круглого столу”) / М. Демкова // Право України. — 2004. — № 5.— С. 169-171.

Додаткова література:

15. Бачило І. Інформаційне право як запорука інноваційного розвитку нації / І. Бачило, О. Соснін // ВІСН. — 2012. — № 1. — С. 12-14.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

16. [http //rada.gov.ua](http://rada.gov.ua)
17. [http //www.kmu.gov.ua/mainestat](http://www.kmu.gov.ua/mainestat).
18. [http //www.minfin.gov.ua](http://www.minfin.gov.ua)

19. Офіційний сайт Інституту проблем законодавства ім. Ярослава Мудрого. – Режим доступу : <http://www.legality.kiev.ua/>.
20. Портал Лига Закон: Законы Украины, последние новости Украины. – Режим доступа : <http://www.ligazakon.ua/>.
21. Єрофеєнко Л.В. Правові основи медіа-комунікацій / Персональні навчальні системи / ПНС ХНЕУ ім. С. Кузнеця, Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua>